

Tyttösestä naisen ikään: suomalaisen tyttötutkimuksen historiaa ja tutkimustraditioita

Kaisa Vehkalahti

Karoliina Ojanen, Heta Mulari ja Sanna Aaltonen (toim.) 2011. *Entäs tytöt? Johdatus tyttötutkimukseen*. Helsinki: Vastapaino & Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura. 320 s.

Tänä vuonna tulee kuluneeksi kaksikymmentä vuotta siitä, kun ensimmäinen suomalaista tyttötutkimusta esitellyt artikkelikokoelma, Sari Näreen ja Jaana Lähteenmaan toimittama *Letit liehumaan* (1992) ilmestyi. Kahden vuosikymmenen aikana suomalainen tyttötutkimus on voimistunut ja laajentunut niin, että täydellä syyllä voidaan puhua jo tutkimustraditiosta. *Letit liehumaan* avasi uraa ja inspiroi nuoria tutkijoita nostaessaan esiin tyttöjen toimijuutta sekä tyttökulttuureissa kehittyviä moninaisia, myös yhteiskunnan näkökulmasta hyödyllisiä kompetensseja. Siinä missä ensimmäisen tyttötutkimuskokoelman ote olikin monin paikoin ”tyttökulttuureja juhлива”, kuten muun muassa Jaana Lähteenmaa (2002) on myöhemmin analysoinut, nousivat sitä seuranneessa kokoelmassa *Tulkintoja tytöistä* (2002) esiin osin tummemmat ja ongelmakeskeisemmät tutkimusteemat. Tyttöjen esiin nostamisen rinnalla tärkeää vuosituhannen vaihteessa oli tuoda esiin tyttöyden moninaisuus: kaikki tytöt eivät olleet menestyjiä.

Tyttötutkimus-antologioille kymmenen vuotta on ollut hyvä ilmestymissykli. Viime syksynä ilmestynyt, Karoliina Ojaseen, Heta Mularin ja Sanna Aaltosen toimittama *Entäs tytöt?* (2011) jatkaa ansiokkaasti edeltäjiensä sarjaa, mutta myös uudistaa sitä. Niin *Letit liehumaan* kuin *Tulkintoja tytöistä* kuuluivat ahkerasti opetuskäytössä, mutta kumpakaan ei ollut kirjoitettu varsinaiseksi tyttötutkimuksen oppikirjaksi. *Entäs tytöt?* sen sijaan on suunniteltu nimenomaan oppikirjaksi. Sen tavoitteena on koota yhteen tyttötutkimuksen keskeisiä näkökulmia ja tutkimusalan historiaa. Kuten kirjan johdannossa todetaan, tällainen kokoava ja tutkimusperinnettä myös historiallisesti luotaava ote edellyttääkin, että tutkimussuuntaus on ainakin jossain määrin vakiintunut. Tyttötutkimus sijoittuu nuorisotutkimuksen, lapsuudentutkimuksen ja naistutkimuksen rajapinnoille. *Entäs tytöt* -teoksessa se määritellään monitieteiseksi tutkimussuuntaukseksi, joka tutkii eri-ikäisiä tyttöjä feministisiä metodologioita hyödyntäen.

Entäs tytöt -kokoelman avaa Karoliina Ojaseen johdanto suomalaisen tyttötutkimuksen historiaan ja sen keskeisiin kysymyksiin. Ojaseen on tehnyt arvokkaan työn peratessaan suomalaisen tyttötutkimuksen eri suuntiin rönsyäviä juuria, paikantaessaan sen kipupisteitä sekä määritellään käsitteitä. Johdanto piirtää tarkkasilmäisen kaaren 1970-luvun varhaisista brittiläisistä tyttökulttuuritutkimuksista pohjoismaisen ja erityisesti suomalaisen tyttötutkimuksen erityispiirteisiin. Monitieteinen tutkimuskenttä otetaan haltuun pohtimalla suomalaista tyttötutkimusta yhdistäviä lähestymistapoja ja metodeja, joista esille nousee

esimerkiksi laadullisten ja kulttuurintutkimuksellisten lähestymistapojen keskeinen asema, sekä refleksiivinen tutkimusote: sensitiivisyys tutkijan ja tutkimuskohteen väliselle valtasuhteelle. Kysymykset vallasta, pyrkimys tuoda esiin ja problematisoida tyttöjen toimijuutta sekä pyrkimys moniäänisiin tulkintoihin nousevat niin ikään esille suomalaista tyttötutkimusta leimaavina piirteinä. Kuten Ojanen toteaa, tyttötutkimus vakiintui suomalaiseen tiedemaailmaan 1980-luvulta lähtien ennen muuta sosiologisen tutkimuksen muodossa. *Entäs tytöt* -kokoelman artikkeleissa nousevat sosiologisen tutkimuksen ohella esille ennen kaikkea kulttuurintutkimus, mediatutkimus, historiantutkimus ja kirjallisuus. Esiteltävää tutkimusta yhdistää kiinnittyminen feministisiin teorioihin.

Hyvän artikkelikokoelman merkki on, että se inspiroi lukijaa avaamalla uusia näköaloja ja tuomalla keskenään erilaiset lähestymistavat hedelmälliseen vuoropuheluun. *Entäs tytöt* -kokoelman teksteillä on kahtalainen tehtävä. Yhtäältä kirja esittelee eri tieteenaloilla tehtyä tyttötutkimusta ja tutkimuksessa tapahtuneita muutoksia – toisaalta osa luvuista rakentuu tutkimusalan sijaan suomalaiselle tyttötutkimukselle keskeisten tutkimuskohteiden ympärille. Samalla kirjoittajat kertovat omasta tutkimuksestaan. Monitahoinen tyttötutkimuksen teemoja, perinteitä ja menetelmiä luotaamaan pyrkivä tavoite toteutuu eri kirjoittajien käsissä hieman eri tavoin, mikä tuo kokoelmaan tiettyä rosoisuutta, mutta on samalla sen suurin vahvuus. Osa teksteistä on selkeämmin historioivia tutkimuskatsauksia jollain tieteenalalla tehdystä tyttötutkimuksesta, kuten Saara Tuomaalan ansiokas artikkeli historiantutkimuksen piirissä tehdystä tyttötutkimuksesta. Toisissa taas painottuu enemmän tutkimuskohteen kuvaus, kuten Veronika Honkasalon artikkelissa monikulttuurisuuden huomioimisesta tyttötutkimuksessa, jossa tarkastellaan kiinnostavasti myös sitä, kuinka monikulttuurisuus ja sukupuoli huomioidaan nuorisotyössä.

Ratkaisu on tyttötutkimukselle tutkimusalana hyvin luonteenomainen. Tyttötutkimusta on tehty ja tehdään Suomessa useilla tieteenaloilla, ja useilla tieteenaloilla on sekä mahdollista että mielekästä analysoida tyttötutkimuksellisten näkökulmien kehitystä. Tiukka tieteenalakohtainen tarkastelu ei kuitenkaan tekisi tutkimussuuntaukselle oikeutta, sillä suomalaiselle tyttötutkimukselle on ollut tyypillistä myös tiederajat ylittävä vuoropuhelu ja tutkimuksen kohdistuminen monitieteisiin teemoihin ja aihepiireihin. Tällaisiin eri alojen tutkijoita yhteen koonneisiin teemoihin tai painopistealueisiin kuuluu esimerkiksi koulututkimus, joka on 1980-luvulta lähtien ollut yksi kaikkein keskeisimmistä tyttötutkimuksen teemoista. *Entäs tytöt* -kokoelmassa koulututkimusta ja sen sisäisiä tutkimussuuntauksia tarkastelee monipuolisesti ja analyttisesti Mari Käyhkö. Toinen esimerkki kaikkein varhaisimpiin tyttötutkimuksen kiinnostuksen kohteisiin kuuluneista ja poikkitieteellisistä tutkimuskohteista on kysymys tyttöjen maineesta, jota aiheesta kirjoittavan Sanna Aaltosen sanoin voi pitää eräänlaisena ”tyttötutkimuksen kestoosuosikkina”, niin monissa tyttöjen arkeen, seksuaalisuuteen ja representaatioihin liittyvissä tutkimuksissa maineen käsite nousee esille. Muut keskeiset tutkimuskohteet, joita *Entäs tytöt* -kokoelmassa tarkastellaan, ovat tyttökulttuurien folkloristinen tutkimus (Anna Anttila, Karoliina Ojanen, Helena Saarikoski ja Senni Timonen); tytöt mediassa (Marjo Laukkanen ja Heta Mulari); tytöt kauno-kirjallisuudessa (Mia Österlund) sekä ruumiillisuus (Elina Oinas).

Letit liehuamaan -sukupolven tutkijoille oli 1980–1990-luvuilla tärkeää nostaa tytöt ja heidän kokemuksensa esiin sinänsä arvokkaina tutkimuskohteina. Tyttötutkimus syntyi tarpeesta tehdä myös nuorisotutkimuksen sukupuoli näkyväksi: neutraali puhe nuorista ja nuorisokulttuureista tarkoitti liian usein käytännössä vain poikia ja heidän ehdoillaan tapahtuvaa toimintaa. ”*Entäs tytöt?*” oli silloin aiheellinen kysymys. Vaikka tyttöihin ja tyttöyteen liittyvät aihevalinnat eivät enää ole outoja kummajaisia gradu- eivätkä jatkotutkimus-seminaareissakaan, yhdisti *Entäs tytöt* -kokoelman kirjoittajia kokemus siitä, että jossain

vaiheessa joku kuitenkin haluaa aina tentata tyttötutkijalta: ”Niin niin, mutta entäs pojat?” Entäs tytöt? on syvälinen ja monipuolinen katsaus suomalaisen tyttötutkimuksen monipolvisiin historiaan, ja sillä on paljon annettavaa myös muille kuin tyttötutkijoille. Tyttötutkimuksen piirissä käydyt keskustelut esimerkiksi iän ja sukupuolen kysymyksistä, metodisista valinnoista, tutkijan suhteesta tutkimuskohteeseensa tai monitieteisestä tutkimuksesta ovat relevantteja kenelle tahansa ihmistutkimusta tekeväälle. ”Entäs pojat?” voi olla aiheellinen kysymys siinä mielessä, että yhtä paneutuva teos poikatutkimuksesta olisi sekkin tervetullut.

Kirjallisuus:

- Aaltonen, Sanna & Honkatukia, Päivi (toim.) 2002. Tulkintoja tytöistä. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura & Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Lähteenmaa, Jaana 2002. Tyttöjä pelastamassa. Teoksessa Aaltonen, Sanna & Honkatukia, Päivi (toim.), Tulkintoja tytöistä. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura & Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 271–286.
- Näre, Sari & Lähteenmaa, Jaana (toim.) 1992. Letit liehumaan. Tyttökulttuuri murroksessa. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura & Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

***FT Kaisa Vehkalahti** toimii tutkijatohtorina Turun yliopistossa, Suomen Akatemian rahoittamassa tutkimushankkeessa *Post-war constructions of youth social problems. Policing youth, gender and delinquency in Finland, 1945–1970* (SA 131998).*